

Després del no, ara cal no caure en l'abisme

RAFAEL GRASA
PROFESSOR DE RELACIONS INTERNA-
CIONALS DE LA UNIVERSITAT
AUTÒNOMA DE BARCELONA

Sorpresa total: victòria del no al referèndum de Colòmbia per 60.000 vots. I una xifra de participació que permet interpretacions: 13 milions de vots, amb una abstenció del 63%, la més alta en 22 anys. Territorialment, el resultat donarà per fer anàlisis detallades: victòria del sí a les grans ciutats, llevat de Medellín; victòria aclaparadora a les poblacions més victimitzades; resultat desigual als territoris que han patit la guerra (guanya el sí a Putumayo, Chocó, Guaviare, Cauca, l'Amazones... i el no a Antioquia, Caquetá, Meta...).

Una derrota dura per al govern i per a la coalició que ha defensat el sí, i també per a la comunitat internacional, que hi ha donat suport, esclar; derrota també, i incertesa, per a les FARC; reforçament del Centre Democràtic; lideratge indiscutible d'Uribe i el seu cercle; guanys per als conservadors dissidents (Pastrana, Ramírez) i per a l'exprocurador Ordóñez. És a dir, les presidencials passades i futures han pesat molt i pesen encara: s'ha votat en clau de *tercera* volta presidencial, i ara l'agenda futura, confusa com veurem, està marcada per les del 2018.

Entre els guanyadors també cal esmentar la mateixa idea de democràcia participativa i la salut democràtica, introduïda a la Constitució del 1991. Un cop més –encara que dolgui, i molt– els electors han sigut determinants i sobirans, malgrat els aparells. A mitjà i llarg termini és una bona notícia. No és tan bo l'impacte que el fet tindrà en les màquines de guerra, en la concepció clàssica de la seguretat i els sectors conservadors de les forces de seguretat, en el reforçament dels terratinents i les elits extractives tradicionals, en les bandes criminals (atès que de moment les forces de seguretat no podran concentrar-se només a perseguir-les) i, per últim, l'altra guerrilla, l'ELN, amb les negociacions pendents de començar.

Desconcert, la tònica dominant

El desconcert és gran. La bona notícia és que les declaracions de les FARC, de Santos i d'Uribe coincideixen a mantenir l'alto el foc. No hi ha implementació del que s'ha acordat –tot i que Uribe ha demanat a les FARC que vagin cap a les zones de concentració– ni retorn a les hostilitats. A més, Uribe i Santos han coincidit en la necessitat d'un diàleg i d'un pacte. De fet, ahir el president va convocar tots els partits polítics per engegar el diàleg.

Si se supera el tacticisme, jurídicament només hi ha dues vies, no incompatibles: “renegociar”, potser aprofitant la taula amb l'ELN que s'esperava que s'anunciés aviat, i convocar, atès el bloqueig i el risc, una constituent. La incertesa i la inacció poden dur a l'abisme. Tot recordant el principi d'esperança de Bloch, en els moments més difícils de la fràgil existència humana sol aparèixer una llum. Esperem que l'abisme del retorn a la guerra generi noves solucions. ■